

Why Not Uganda?

Why Must the State of Israel be in the Land of Israel?

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue

Israel Should Be in Germany

Hamilton Nolan

www.Gawker.com

Israel and Palestine are warring again. Civilians are dying again. Families are losing their homes, and chaos persists. Again. This would not be happening if Israel were located somewhere that makes more sense: in Germany.

No matter where you stand in the "Israelis vs. Palestinians" political arguments—in which both sides are hopelessly entrenched and unmoving—it seems fair to acknowledge that there are some fundamental problems with the location of the nation of Israel. For one thing, it was carved out of land already occupied by someone else. Whether or not you think Israel was justified in carving itself a nation out of Palestine, you must admit that the act of doing so was bound to cause some resentment. And, indeed, it did. It caused a lot of resentment, and anger. Emotions that still exist today. And which have fueled a more or less constant state of war against Israel since Israel was created.

It is just not an ideal situation. Yes, of course, the Jewish people had ample reason to want their own homeland, what with the centuries of vicious persecution and discrimination. And yes, of course, in the wake of WWII, it was perfectly natural for the Jewish people to feel that the time was right to establish their own nation. Let's stipulate that both of these positions, at the time of the founding of modern Israel, were reasonable:

Jewish people: We have been persecuted too long. We want our own state!

Palestinians: Okay, but don't take my stuff to get it, please!

So the establishment of Israel, regarded by many as a towering achievement of historic justice, will forever be tainted by the fact that it was established by taking land from people who had done nothing wrong. That act laid the groundwork for the nonstop conflict that continues to this day.

What if, when it was time to establish Israel, the land had instead been taken from people who did do something wrong? From people who had, in fact, just got finished perpetrating one of history's greatest crimes, against the Jewish people? The Nazis! The Holocaust! At the time Israel was being established, the Nazis had just been defeated. Germany was at the mercy of the Allies. What if—instead of snatching land in the Middle East and setting the stage for perpetual war and hatred—the Jewish people had just been awarded, say, half of Germany? It's not like the Germans would have had a good case against it, after what they just did. Hell, give the Jews the best half of Germany. Give them Berlin. Give them the nice picturesque country villages and the thick forests. It's the least that Germany could do.

An Israel established in Germany would have had several advantages to its current location. It would have been much larger. It would have been richer in natural resources. It would have a strong moral justification for its existence in that place. And, to top it all off, it would not be surrounded by Muslims committed to destroying it. It just makes sense. Half of Germany is certainly worth much more, in an economic sense, than the land of modern Israel. It would have been a better prize. And it would have set the stage not for seven decades of hatred and war, but for a nation of Israel located squarely in the midst of Western Europe, the most stable and economically developed place on earth.

Some will say that Israel had to be located where it is now, because of the "Holy Land" and all that. Well, sorry—a mystical and empirically unjustified belief in the "holiness" of some particular place is not a reason to march in and take it from someone else, by force. Grow up.

It may be a bit late to move Israel to Germany now. But when you consider the prospect of another seven decades of war over that little sliver of land, the idea does not sound so bad. Germany would still acquiesce to it, if the demand was made before the last Nazis die out. It's really the very least that they could do.

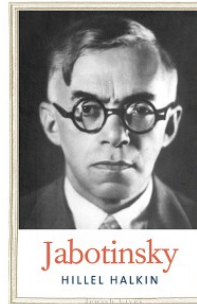
Yet at the sixth Zionist Congress, the melody was changed without warning. Herzl's keynote address, Jabotinsky informed his readers, dropped a bombshell. The El-Arish plan had fallen through. The British government, however, was now offering another territory, in the well-watered, temperate highlands of East Africa, where Jews would be allowed to enjoy home rule as a British protectorate. Given the urgent need to provide Eastern European Jewry with a reliable asylum, he, Herzl, favored accepting the proposal as long as Palestine, "the land of our forefathers," remained the ultimate goal. As a first step, he was asking the delegates to appoint a committee to investigate the prospects and report back.

The British offer—although apparently referring to an area in northwest Kenya near Lake Victoria, it immediately became known as the "Uganda plan"—was a sensational breakthrough for political Zionism: a mere six years after the movement's founding, it was being granted an opportunity to establish a semi-independent Jewish polity under the aegis of a major European power. Yet it was a breakthrough with agonizing implications, for Herzl's "Palestine proviso" could hardly be taken seriously. Unlike El-Arish, from which an expansion of Jewish settlement into nearby Palestine was imaginable, East Africa was thousands of miles away; the enormous investment of time,

money, and human resources needed for developing an autonomous Jewish region there clearly precluded a similar effort elsewhere. Was it better, Jabotinsky asked in his dispatch, "to sacrifice an age-old tradition [of Jewish attachment to Palestine] for an immediately attainable success, or to reject a noble offer so as to carry on with the struggle for the Holy Land?"

It was an issue of profound historical and existential dimensions. Just who were the Jewish people that Zionism claimed to represent? What was their relation to their national and religious past? How much did or should this past define them? What role, if any, should a nation's founding myths play in its politics? A few days' debate culminating in a show of hands, if only to appoint a committee, was hardly an appropriate way to deal with such issues. Yet a show of hands, which he expected to win easily, was what Herzl wanted—and a bitter debate was what he got.

A majority of the Western Europeans again supported him. Most of them conceived of a Jewish state more as a place of refuge for their persecuted brethren than as an expression of Jewish national and cultural aspirations, and a well-disposed British protectorate in Africa seemed no worse an option than a hostile Turkish Palestine. The Eastern European vote was more divided—and more paradoxical. The Mizrahi voted with Herzl; under attack by the anti-Zionist Orthodox establishment for supporting a Jewish return to the Land of Israel without divine sanction, it sought to demonstrate that it was motivated solely by a desire to relieve Jewish suffering that was untainted by messianic fantasies. Nearly all of the secular Zionists of the "democratic faction," on the other hand, were fiercely opposed; products of the shtetl and its values even after having revolted against them, they could not imagine a Jewish homeland that was not the land Jews always had longed for. What could be the point of Jewish-owned plantations and haciendas in a country without roots in Jewish collective memory? What

1. *Jabotinsky – A Life* by Hillel Halkin

devotion could they inspire? By turning his back on Zion, it was argued, Herzl had betrayed the movement that bore its name.

The vote took place on the fourth day of the congress, in an atmosphere fraught with emotion. Two hundred ninety-five delegates voted in favor, 176 were against, and 143 abstained. For Herzl, it was a Pyrrhic victory. Sometimes grumbled about but always deferred to at Zionist Congresses until now, he was shocked by the size and intensity of the revolt against him. Worse yet, not only had he failed to command an absolute majority of the delegates, the "nay-sayers" spontaneously walked out of the hall as soon as the last vote was counted and adjourned to a nearby room, where they acted as though a disaster had befallen them. Some wept openly. Others sat on the floor and removed their shoes as Jews did on Tisha b'Av, the day of mourning for the destruction of the Temple.

Despite his admiration for Herzl, who seemed to him "without exaggeration, a giant," Jabotinsky voted with the opposition and joined the walkout—why, he later said, he wasn't sure. He had, he declared in his memoirs, "no romantic love for Palestine." The only explanation he could give was the same willful "because" that had made him leave school and Odessa for Rome.

Had he re-read his last dispatch to *Odesskaya Novosti*, he might have remembered things differently. There was, he wrote there, something genuinely tragic about what he had witnessed. "Think of what it is like," he told his readers, "to belong to a tribe that must weep over its first political victory in 1,800 years!" But although he could identify with both sides, it was the losing Easterners, he believed, "the mourners for Zion," who would prevail in the long run, since they were in touch with something in the Jewish psyche that the Westerners had lost contact with. The Russian delegates reflected the "natural and powerful will of the people." Even were Herzl were to get nowhere with the Sultan for the next twenty years, they

still would say: "No matter. Maybe next time around we'll be luckier—and now let's get on with the work!" Although more of a "Westerner" in outlook himself, he felt in his heart that the "Easterners" were right.

□ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ – GOD OF HEAVEN AND GOD OF THE LAND.

[This phrase is often translated as *God of heaven and God of earth*.¹² Ramban explains that this is not an accurate interpretation:]

הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקְרָא אֱלֹהֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – The Holy One, Blessed is He, is called “the God of the Land of Israel,”¹³ – as it is written, *They did not know the law of “the God of the Land”* (II Kings 17:26); וְכָתוּב יִיבָרְכוּ אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלַיִם כְּעַל אֱלֹהֵי עַמִּי – and it is written, *They spoke of “the God of Jerusalem” as of the gods of the peoples of the earth* (II Chronicles 32:19). – There is a mystical concept involved in this, which I shall yet write about further, God willing.¹⁴

[Ramban now focuses on what led him to this interpretation:]

אָבֵל בְּסוּסוֹ “לִקְחָנִי מִבֵּית אָבִי” לֹא נֶאֱמַר בּוֹ אֱלֹהֵי הָאָרֶץ – However, in the verse (v. 7) which states, *HASHEM, “God of heaven,” Who took me from the house of my father and from the land of my birth ...*, it does not state, *God of heaven and God of the Land*, but only *God of heaven*,¹⁵ – because that verse describes God as Abraham knew Him while he was still in Haran or in Ur-kasdim.¹⁶

[Ramban now cites a consequence of the fact that God is more directly involved in guiding the affairs of Eretz Yisrael:]

וְכֵן אָמְרוּ הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמָה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלֹהִים – And so, [the Sages] said (*Kesubos* 110b), “One who lives outside of Eretz Yisrael is as if he has no God, שֶׁנֶּאֱמַר “כִּי גֵרְשׁוֹנִי הַיּוֹם מִהֶסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת ה'” לֵאמֹר לָךְ – as it says, *For they have driven me away this day from having any connection to the heritage-land of HASHEM, saying: Go, and worship alien gods!* (I Samuel 26:19).¹⁷

2. Ramban
Bereishis 24:7

3. Ramban
Vayikra 18:25

[Ramban explains the unique position of the Land of Israel and of the people of Israel in this scheme:]

וְהַשֵּׁם הַנּוֹכָח וְיִתְבָּרַךְ הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֶרֶץ הָאֲדָמָה לְכָל הָעוֹלָם – And the Glorious Name (God), may He be blessed – “He is the God of the powers and the Lord of the lords”²⁶⁸ for the whole world.²⁶⁹ אָבֵל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲמֻצָּעוֹת הַיּוֹשֵׁב הִיא נַחֲלַת ה' מִיִּזְרָח לְשֶׁמֶשׁ לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ מִן הַמַּלְאָכִים קֶצֶץ שׁוֹטֵר – However, regarding the Land of Israel – the center of habitation of the world,²⁷⁰ the “heritage of Hashem,”²⁷¹ which is specially designated for His Name – He did not place over it a “captain, ruler or officer”²⁷² from among the angels,²⁷³ – as He designated it as an inheritance to His people who affirm the Oneness of His Name, who are the “descendants of the Patriarchs, the ones who loved Him.”²⁷⁴ וְהוּא שֶׁנֶּאֱמַר “וְהָיִיתֶם לִי כִגְלָה” – And this is the meaning of what [Scripture] states: *you shall be to Me the most beloved treasure of all peoples, for Mine is the entire world* (Exodus 19:5),²⁷⁵ and it is written, *so that you will be a people for Me and I will be a God for you* (Jeremiah 11:4), meaning that you will not be under the control of other powers at all, for I (God) will control you directly. וְהָיָה – And so [God] sanctified the people that dwells in His Land, i.e., the nation of Israel, with the sanctity of refraining from sexual immorality and with the multitude of other commandments so that they would be sanctified for His Name.²⁷⁶ – And this is why [Scripture] states: *You shall observe all My decrees and all My ordinances and perform them; then the Land to which I bring you to dwell will not disgorge you* (below, 20:22). וְכָתוּב “וְאָמַר לָכֵן” – And it is further written there, *So I said to you: You shall inherit their land, and I will give it to you to inherit it, a land flowing with milk and honey* – I am HASHEM, your God, Who has separated you from the peoples (ibid., v. 24), – where [Scripture] is saying that [God] separated us from all the other peoples, over whom He placed celestial officers and other powers, by His giving us the Land.²⁷⁷ – so that He, may He be blessed, will Himself be our God and we will be specifically designated for His Name.²⁷⁸ – And so the Land, which is the heritage of the Glorious Name (God), disgorges anyone who contaminates it, – נַחֲלַת הַשֵּׁם הַנּוֹכָח תִּקְיָא כָּל מִטְמֵא אוֹתָהּ – and it does not tolerate those who worship idols or those who engage in sexual immorality.²⁷⁹

[In the previous paragraph Ramban grouped idolatry together with sexual immorality as onerous sins that defile the Land, although these passages primarily concern sexual immorality and do not explicitly mention idol worship. Ramban explains his inclusion of idolatry:]

וְהַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הַזִּכְיָנָה הַמִּלֵּךְ לְכָל עֲבוּדָה זָרָה עִם זִכְרוֹן הָעֲרִיזוֹת – And this passage mentions Molech (above, v. 21) as an example for all kinds of idolatry, – together with the mention of sexual immorality, – “אל תִּטְמְאוּ בְּכָל אֵלֶּה כִּי בְּכָל אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם וְגו'” – and it is regarding all [these sins] that [Scripture] here states: *Do not become contaminated through any of these; for through all of these the nations that I expel before you became contaminated ... and the Land disgorged its inhabitants.* – וְכֵן בְּפֶרֶשׁ הַשְּׁנִי “וְאָבֵדְלָא אֶתְכֶּם מִן”

וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא – And similarly in the second passage dealing with sexual immorality, [Scripture] states: *You shall be holy for Me, for I HaShem am holy; and I have separated you from the peoples to be Mine* (below, 20:26), – שְׁמַרְתֶּם אֶת־לִבְכֶּם מִכָּל־אֲשֶׁר־יִצְוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא – which is alluding to the severity of the prohibition of idolatry.²⁸⁰ – וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא – And therefore [Scripture] states there that since they are designated for His Name, because of this He gave them the Land, – וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא – as it is stated: *So I said to you: You shall inherit their land, and I will give it to you to inherit it ... I am HaShem, your God, Who has separated you from the peoples* (ibid., v. 24).

[After discussing God's direct authority over the Land of Israel, Ramban now explains the manner of God's control over the rest of the world:]

[illegible][illegible]

[Ramban cites several other passages alluding to God's special connection with the Land of Israel:]

[illegible]

[Ramban quotes various statements of the Sages that accord with the ideas he has presented above:]

[illegible]

[Ramban explains other teachings of the Sages in light of the principles he has established above:]

[illegible]

Tosefta of Tractate Avodah Zarah: – וְהָיוּ מִתְחַבְּלִים בְּעֵצֵי הָאֶרֶץ – And [the Sages] stated further in *Tosefta* of Tractate *Avodah Zarah*: – וְהָיוּ מִתְחַבְּלִים בְּעֵצֵי הָאֶרֶץ – Now, [Scripture] states, *and I return you peace to my father's house – then HASHEM will be a God to me* (Genesis 28:21).³⁰³ וְהָיוּ מִתְחַבְּלִים בְּעֵצֵי הָאֶרֶץ – And it states also that God said, *to give you the Land of Canaan, to be God unto you* (below, 25:38) – וְהָיוּ מִתְחַבְּלִים בְּעֵצֵי הָאֶרֶץ –

לְמַעַן לֵאמֹר, אִין אַתָּם בְּנֵי בְרִיתוֹת אִין אֲנִי לְמַעַן לֵאמֹר
are in the land of Canaan I am God unto you, but when you are not in the land of Canaan
then – as it were – I am not a God unto you.^{305b}
וְכֵן הָיוּ אֹמְרֵי „בְּאֶרְצֵיכֶם אֲנִי הָאֵלֶּיךָ עַד עַתָּה לֵכְךָ
before”
וְאַחֲרָיִם „כִּי יִשְׁכַּח הָאֵלֶּיךָ וְיִבְרָשֶׁהוּ הָאֶרֶץ לְכֹחַ וְלִפְנֵי
HASHEM”^{305c} And similarly it states, *About forty thousand armed men of the legion passed through*
for the battle (Joshua 4:13).
וְכֵן הָיוּ אֹמְרֵי „כִּי יִשְׁכַּח הָאֵלֶּיךָ וְיִבְרָשֶׁהוּ הָאֶרֶץ לְכֹחַ וְלִפְנֵי
HASHEM”^{305d} – and it states that David said to Solomon, *Surely HASHEM your God is with you; ... for He*
has delivered the inhabitants of the land into my hand, and the land has been conquered
“before HASHEM” and before His people (I Chronicles 22:18).
וְכֵן הָיוּ אֹמְרֵי „כִּי יִשְׁכַּח הָאֵלֶּיךָ וְיִבְרָשֶׁהוּ הָאֶרֶץ לְכֹחַ וְלִפְנֵי
HASHEM”^{305e} Now, can one think that it is Israel who conquers the Land “before God,” i.e., on
His behalf?³⁰⁷
The explanation is that as long as [the Israelites] are living on [the Land], it is as if it is conquered
by God; but if they are not on it, it is not considered conquered by God (Tosefta, Avodah Zarah
5:2) 308

וְעַתָּה מֵחֵן מֶלֶךְ עֲלֵינוּ וְעַתָּה מֵחֵן מֶלֶךְ עֲלֵינוּ – And based on this concept, [the Sages] stated in Sifrei:

וְאֵת־בְּרִיתִי בְּתוֹכָהּ, אֲף עַל הַיָּד שֶׁנָּתַן בְּתוֹךְ אֹרְחָם, וְהָיָה לְחֶזֶק לְחֹמֶת לְאִצִּיץ
 from the goodly Land. You shall place these words of Mine upon your heart and upon your soul;
 and you shall bind them on your arm and let them be an ornament between your eyes. . . .
 you shall bind *write them on the doorposts of your house*. . . . (Deuteronomy 11:17-18, 20) – even
 when I exile you out of the Land of Israel to foreign lands, וְהוּא בְּתוֹךְ בְּרִיתִי שֶׁנִּשְׁמָרוֹתָ לֹא יוּזָה
 וְתִשְׁמְרוּ – make yourselves “distinguished” through the commandments so that when
 you return to the Land they will not be new to you. It is comparable to a king who became angry at
 his wife and banished her to her father’s home, וְהָיָה לְחֶזֶק לְחֹמֶת לְאִצִּיץ
 אִם לֹא יוּזָה וְתִשְׁמְרוּ – Adorn yourself with your adornments while you are there
 so that when you return they should not be new and unfamiliar to you.”
 וְיִזְכְּרִי בְּלִבִּי וְעַתָּה אֶלֶף מֵעֲצֵי הַיָּד שֶׁנָּתַן בְּתוֹךְ אֹרְחָם וְהָיָה לְחֶזֶק
 Similarly, Jeremiah said to the Israelites going
 into exile (Jeremiah 31:20): *Make road markers* [תָּעִיִּן] for yourself³⁰⁹ – these are the
 commands with which Israel is distinguished [תִּשְׁמְרוּ] (Sifrei, Deuteronomy 43).³¹¹

The Loneliness of Charismatic Man

The closeness of man and God is confined to a specific environment in spite of both divine universality and ubiquity and the effort of man to transcend his limitedness and finitude. The encounter of God and man is conditioned by certain external factors. The first appearance of God to Abraham, as recorded in the Bible, was associated with the command of *lekh lekha*, “go forth from your land” (Gen. 12:1), of emigrating from his father’s home to the Land of Israel. Abraham, acting under God’s orders, arrived in Canaan. God’s promise to and agreement with Abraham were subject to the fulfillment of the above-mentioned command.

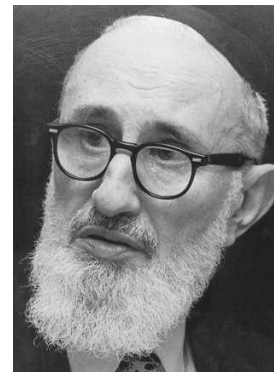
Why God could not enter into an intimate relationship with Abraham in Mesopotamia and had to guide him into a new land is an old problem. Judah Halevi, in his *Kuzari*, explains it with the uniqueness of the Land of Israel as an ideal land for the meeting of God by man.¹ He attributes metaphysical qualities to the land and endows it with a spiritual climate: *hayyei neshamot avir artzekh* (“the air of your land is the breath of life for our souls” – Judah Halevi, *Tziyon, ha-lo tish’ali, Tish’ah Be-Av kinot*). Of course, the old myth of the temperate climate which is ideal for the development of man was exploited by Halevi. Nahmanides, in his commentary to Lev. 18:25, followed in Halevi’s footsteps, as did the mystics. For them, the attribute of *kedushah*, holiness, ascribed to the Land of Israel is an objective metaphysical quality inherent in the land.

With all my respect for the *Rishonim*, I must disagree with such an opinion. I do not believe that it is halakhically cogent. *Kedushah*, under a halakhic aspect, is man-made; more accurately, it is a historical category. A soil is sanctified by historical deeds performed by a sacred people, never by any primordial superiority. The halakhic term *kedushat ha-aretz*, the sanctity of the land, denotes the consequence of a human act, either conquest (heroic deeds) or the mere presence of the people in that land (intimacy of man and nature). *Kedushah* is identical with man’s association with Mother Earth. Nothing should be attributed a priori to dead matter. Objective *kedushah* smacks of fetishism.

I believe, rather, that the divine commandment to Abraham to leave his parents’ land and go to the Land of Canaan should be understood under a different aspect entirely. The charismatic personality must disassociate himself from his national connections and completely free himself from the environment he was born and reared in. The chosen person severs his affiliation with his clan and friends; he deserts everybody in order to give himself up to his new friend, God. The first prerequisite for prophecy is loneliness. A lonely man finds the Lonely God, and this very loneliness creates the charismatic bond between them. The charismatic person must lose his country and home, he becomes a miserable stranger and straying wanderer: *arami oved avi* – “a

4. The Emergence of Ethical Man

Rabbi Yosef Dov Soloveitchik
Edited by Michael Berger

5. Kaftor V'Ferach (Chpt 10)
R' Ishtori Haparchi
(1280-1355)

6. Tashbetz (3:200)
R' Shimon ben Tzemah Duran
(1361-1444)

עוד אמרו ז"ל (פנדרין לח, ב) אדם הראשון ראשו מארץ ישראל, וכמו שזכרנו⁷⁹⁹. כתב הרמב"ם ז"ל הלכות בית הבחירה פרק ב' (הלכה ב) ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה דוד ושלמה את המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם אבינו את המזבח ועקר עליו יצחק, והוא המקום שבנה נח מזבח כשיצא מן התבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון כשנברא קרבן ומשם נברא. אמרו חכמים אדם במקום כפרתו נברא. ברוך אל עליון שהוציא ירדו מארץ מולדתו שהיה עושה שם נפשות כדי להביאו אל הארץ שבחר בה לבחירתו בו יתעלה ובורעו. ובית המקדש שהוא בארץ ישראל נברא קודם שנברא העולם (פסחים נד, א) וכמו שזכרנו⁸⁰⁰. וכן המבול לא ירד לארץ ישראל (ובחים קג, א). פרק הוציא לו את חבק (יומא נד, ב) עולם מציון נברא. והאל יראנו נפלאות מתורתו, ויפתח לנו בחסדו הגדול שערי בינה⁸⁰¹, וכונתי בזה כבוד האל ית' חכות האבות הקדושים ע"ה.

כבר התבאר ח"ל ארץ ישראל מאימתי קורין אותה ארץ קדושה⁸⁰², ומהו לשון קדושה שהוטלה עליה, כמו אדמת הקדש וכיוצא בזה. אין ספק שיש בה קדושה וטהרה גדולה ולזה גם כן נקראת ארץ וולתה ארץ פמאה. אבל אמרו ליהושע (יהושע ה, טו) כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא ממין אחר. והתבאר דיני חיוב תולדות הארץ וצאצאיה כשתי הקדושות, ונבאר בג"ה גבולי הארץ על פי התורה כיד השם המזכה עלינו.

ענין ר עוד יש לדקדק שאין טעם חיוני העללה זו משום קבורה בא"י ומשום כפרה ומשום לער גלגול ממלכות ולא משום דהער כחיל דומה כמי שאין לו אלוה כדל"ה אפילו בכנסת יחושם קודם שחרכה ח"י לא הית' עבר הירדן בקדושה שאר ח"י לעיני קבורה ולענין שכינה שבה הכתוב קראה טעמה שנאמר ואך אם טעמה ארץ אחוזתכם ומשה רבי' פ"ה מה בחלקו של רחוב ונקבר בחלקו של נד כדמצינא בדרישנא בספרי ומצינו לה בגמרא בפ' העקבה (י"ג ע"ב) ולא נקבר בא"י כדמצינא בלמדנו כמדרש הכל כאשר לכל שהסוס משה רבינו פ"ה לדור המדבר שנקברו בחולה לארץ ולא זכו ליקבר בארץ וסבי' מוכח בפ' שני דייני (ק"י ע"א) דלמחר ר' זירא דוכחא דלא זכו ביה משה ואהרן מי יימר דזכינא ביה הרי שהסוס מקום קבורה משה למקום קבורה אהרן שנקבר בגלגל ארץ אדום ולא נכנס אפי' בארץ סיחון ועוג וכדמצינא קרלי וזהו שאמר בספרי ההר הסובב הים והלכנו זו ה"ה שר' יהוד' אומ' ארץ כנען טובה ואין נחלת נד ורחוב טובה וכן מה שכתוב כי ראו ענדיך את אביה ואת פשרה יחוננו ומשום ה"ה מר הוה מעשק כיפי דעכו ומר מתקן מתקולי ומר מגדל בספרא (בבב"ב ע"ב) שם פ"ה שבר הירדן חיה בדין זה ללאו בחיוב מצי' מלוא מילתא דדירה וקבורה מדס דמחורבן ראשון בעולם קדושה לגמרי ואפילו ה"ה כ"ו כי נחשמה דשף וישיב כההרדעא מעשרה של ח"י כדאיתא בפ' בני העיר (כ"ט ע"א) וכמו שפירש רש"י ז"ל בפ' כל הנלמים (מ"ג ע"ב) כי יכיה נחלה משוי' כי ראו ענדיך וכו' וכן פ"ה רב שרירא גאון ז"ל בחשו"ב וכן מה שכתב בפני' ישיבת הארץ לסנן מי שלא זכה ליכנות בחולה לארץ בפ' הבא על יבמתו (ס"ד ע"א) וכן מ"ה בפ' שני דייני (ק"י ע"א) לכל הדר בא"י פוטמוי נחלים והקנר בה כנקבר מתה מונח אין עבר הירדן ככלל בזה וסר"ה משה שלא זכה משה ליקבר בא"י חש"ה שנקבר בחלק נד וכן מה שכתב בפ' מי שמת (ק"ה ע"ב) אירא דארעא דא"י מחכים אין זה בחלק נד ורחוב נד ומה שכתב בפ' מ"ק בפ' ואנו מגלחין (כ"ה ע"א) שאין הנכוח' שורה של הנכוחים אלא בא"י אין זה בחלק נד ורחוב דברי עיניי ניכסו קדושה שכינה וקדושה מלוא וקדושה שכינה ה"ה מיוחסת בעבר הירדן ימא וקדושה מלוא בין כ"ו וכן כ"ו וחיוכ העללה ה"ה מפני קדושה מלוא וס"ה ה"ה מלוא דירה כלכד ומשום ה"ה שותה עבר הירדן ליסודי וגליל העליון בענין זה וחכוכ הארץ לדירה משום שכינה ולקבורה אין עבר הירדן ככלל זה ואפ"ה אין מעלין מעבר הירדן ליסודי דמשום מוסס' קדושה שכינה בדירה ונקבורה לא כייספן אכל לענין חיוכ מלוא כייספין מדע דארץ יסודי לית ליה מוסס' קדושה של הגליל כדאמר לעיל ואפ"ה אין מוילחין מהגליל לארץ יסודי כיון שהם שוות בחוכה קרקע שוות הם במלוא דירה. וא"ה כיון דחיוכ העללה זו למלוא דירה אינו אלא מפני המלוא הנכונ' בה ואותם המלוא ה"ה אמרת דאין מוססות בזמן הזה אלא מדרבנן קדושה עזרא בעלמ' ח"כ מה בין חולה לארץ לא"י בזה שהרי גם בחולה לארץ יש חיוכ מעשר דרבנן כדאמר בדבריו' פ' סד כמה (כ"ז ע"א) רבה מעטל לה ברוכ רבינא כי הוה מתרמי ליה חמרא דתרומה הוה רמי תלתין נטלי וכו' ומעשר לף שאף בארץ אינו אלא מדרבנן מוסס בחולה לארץ בפ' כ"ד מדרבנן (ל"ז)

ממה שאמרו ז"ל במסכת סוטה פרק אלו נאמרין בכל לשון (ל, א), יראה שיום שעברו את הירדן שבו ביום באו הר גריזים. בא וראה כמה ניסים נעשו לישראל באותו היום, עברו את הירדן ובאו אל הר גריזים והר עיבל שבשומרון ושבעד שבם ושבאצל אלזני מורה⁸⁰³ שנאמר (דברים יא, ל) הלא המה בעבר הירדן וגו', יותר מששים מילין. ולא עמד איש בפניהם וכל שעמד לפניהם מיד נותרו, שנאמר (שמות כג, כו) את אימתי אשלח לפניך, ואומר (שם טו, טז) תפול עליהם אימתה ופחד. עד יעבור עמך יי' זו ביאה ראשונה, עם זו קניית זה ביאה שניה. וחמה הוא שהרי כתוב (יהושע ה, יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ויחנו בגלגל בקצה יריחו, ושם מלו ושם עשו את הפסח שנאמר (שם ה, י) ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח כראשון בארבעה עשר יום לחדש בערבות יריחו. וכבשו וירחו וכבשו עי, ואחר כן כתוב (שם ה, ל) אז יבנה יהושע מזבח ליי' אלהי ישראל בהר עיבל. ומיהו רש"י ז"ל הביא בפ' ספר יהושע ובאו ולנו בגלגל לכוהן⁸⁰⁴. עוד כתב ז"ל אז יבנה יהושע פרשה זו אין מוקדם ומאוחר שיום שעברו את הירדן עשו כן.

שוותה לחיל למוכר עבדו יצא לחירו' כדליתא בסיק דניטין (ח' ע"א) והלא
למחל דאמי' כבוס יחיד שמים כבוס אסור למכור עבדו לעבדים משום דמפיק
ליה מירי מעשר ואף צבית הוה בעי' למימר הי' אלא דמוזח לאו חוכה
פיה הוה אלא חוכה דהר וכדליתא בסיק דניטין (כ"א ע"א) ואיך למחל שוותה
לחיל כיון דכבוס יחיד שמים כבוס סיל וחייבת בתרומה ומעשר' חיבת למימי
שלא הית' מלות דירה אלא כבוס רבים אכל לא כבוס יחיד אש' שיתחייב
במעשר חי נמי חיבת למימי' דסוריא כבדלת הוה מא"י אפילו לגאון דאמר
כבוס יחיד שמים כבוס דמ"מ נזרו עומאח עליה כארץ השמים אלא שסקלו
באורא כדליתא ההם וכיון דנזרו עליה עומאח אינה כארץ ישראל לחיוב
מלות ומשום הכי המוכר עבדו לסוריא יא' למירות שהולאו ממקור' ע"הרה
למקור' עומאח' והי' לענין יישובין וכדל' דארץ סיחון ועו' אין בה עומאח
ארץ העמים כדמוכ' בתוספתא דהלל' בענין סימני תחומי' אי' לענין עומאח
ארץ העמים ומיחו' לה בסיק דניטין (ו' ע"ב) לענין המכיר נט מעדינת
הים דודאי מאי דלמריקן ההם מרקס למורח ורקס כמורח לאו היינו קדש
דכתיב בין קדש ובין ברד ומתחמין בין רקס ובין מורח כמו שפי' רש"י ז"ל
דהי' מארץ פלשתי' הוה וארץ פלשתי' מתערב אי' הוה ורקס שטו כאלו
וכן בספרי שמו' חוזה כבוס יהושע ועורא' וכן בירושלמי דשביעית במורח
הים' להלן מחלק נד ורלוון וחותה הוה בחיל לענין המכיר נט מעדינת הים
דהכא מוכ' דרקס בחיל הוה אלא דסיל לחתא קמח' דכיון דסמוכ' לאי'
שכתי' שירחא ובקראין לשמה ואלו בתוספתא' חיי בהדיא דעבר הירדן הוה
כאי' לגטין וכיון דמאי' הוה אין בה עומאח ארץ העמים כדמוכ' השם דכל
שחייב במעשר' אין בו עומאח ארץ העמי' מה שאין כן בסוריי' ונרא'
דמשום הכי אלטרדי' קרא לרבות עגלה ערופה לעבר הירדן שלא תאזר כיון
שאין שכניה שם ועגלה ערופה אינה באה אלא לכפר על הדם המטאח את
הארץ ומסקל את השכירי' דמשום הכי לא תתחייב בעגלה ערופה קמלין
דמי' מאי' הוה וערי מקלט אנוקן לה רחמנא דלא ליחו לירי שפיכות דם
נק' מה שאין כן בחיל ומי' אלטרדי' לרבו' שיהיו קולטין מחיל וכדכתיבנא
לעיל שלא תאמר כיון דבחיל ליכא ערי מקלט אף חומן שבארץ לא יקלטו
לרדמי' חיל קמלין נמלא שארץ תשעת המטות' יש בה שכי' וחייבת לדירה
ולקבורה וכולה הוה לענין זה אלא דלריש' שאתה דורש' שיהיו בחלקו של
יהודי' ולא בגליל וארץ סיחון ועו' אש' שאין בה שכניה ואין בה ארסה חנה
כיון שתקן לה פרי מקלט' יש לה עגלה ערופה כשאר מלות אי' חס מרבו' יד
דקרא וחיל אין בה פרי מקלט' ואין לה דין עגלה ערופה ומרבו' ידקרא פרי
מקלט קולטות לרדמי' שבה ומכאן יתבאר כי מה שקראה הכבוד עומאח
הוה כמו שפי' רש"י ז"ל שנקראה כן מפני שאין בה שכניה לא כמו שפי'
המפרשים שפירשו עומאח בעיניכם :

רש"י רב יוסף הסבילוס קדם לאמה לסוכה שמן של ארומה כדליתא בסי'
בסי' כ"א (ליב ע"א) וסיק דיי' (י"א ע"ב) אמרי' רב עובי' הוה ליה
גרימ' דמאר' דתרומי' וכי' איך כמו שגלות דירה מן הכור' הוה מפני חיוב
השבות מן הכור' כן חיוב דירה מדרבנן הוה מפני חיוב מלות מדרבנן ואיך
זה בין אי' לחיל בזמן הזה וכאן לא נתחייבו אלא מדרבנן והי' אפשר
למחל שוותה דירה הוה במקומו' שחייבה כבוס תורה מעשר' ואש' שגסרו
בסיל קדושת' אכל כבוס תירך רי' ז"ל שכת' פטור מיהא מדמאי' וכהאי'
דמאי' חיי' מינה וכדמק' (דמאי' פ"א מ"ג) מכוי' ולהלן דפטור מדמאי' וכן
פיי' חיבת קולא אחריתי' דתרומי' חיל אוכל וסולך ואחיי' מפרים כדליתא ההם
(בסדרות סס). אכל הנאורים ז"ל תרלו כזה תירדן יותר מרווח לסלק קושי' זו כי
דבן דנכל חומרא בעלמא היו מחמירין בעלמא שאש' ששריין במקום קומא' ואל'
הי' לבס עטרי' וכדלמרי' ההם (בסור' שם ע"ב) וכי' הוא' יש לנו היו מפרים
בדומה ואש' שדודרי' הראשוני' לאחר תירדן היתה להם הוה' וכדמוכ' בסי'
בבבש' (ק"ו ע"ב) נבי' זו חיי' דהוה אכלי תרומה כנלא' המהית
דהוה כרכי' דהוה כהו' ולא הוה נעלי' ידיהו' וכיון דכרכי' ידיהו' לא הוה נעלי'
בבבש' ולא הוה פסלה לכו בדיהו' שכן שניות ושני פוסל' את התרומה' וכן
שגולא' חיי' תירדן משה לאוכלי' תרומה' ומשום דהי' להם הוה' שאם לא היתה'
בבס' מה הוה' כריס' זו והלא היו עומאים או משום אהל' המה' או משום
פרי' הרי הוה כחל' אי' משום הסה הדעת דכ' הוה' שלישי ושביעי' כדליתא
וארץ העמים מביע' לן כפי' כהן גדול כמיר' (ריד ע"ב) אי' בעי' הוה' שלישי'
ושביעי' אלא ודאי' הוא' הית' להם וכן בנדה פ"ק (ו' ע"א) ובמנינה' פ' חומר
בקדש (כ"ה ע"ב) אמר עולא' חזריא מדין בגלילא ומי' אש' שיה' לבני' אי'
הוה' חפילו תאמר שפדיין הי' להם אפר פרה בימי' רב יוסף ורבא' ורבינא'
ורב טובי' דכבול' היו וארץ העמים נזרו עליה עומאח' לא הוה' להם הוה'
ולא' חומר' וכי' הוא' יש לנו ואש' היו נוהגים להפרים תרומה' ותשערת
וגם מחמין עניים וכדנרס' בסי' הורוש' (קליד ע"ב) לוי' זרע ככסור' לא הוה'
עניים למסקל לקטו' וכי' והנאורים ז"ל היו בקראין כי כישור' הוה' מנבל ואש' ה'
משום חומרא' בעלמא הי' מוליא' מתני' לעניים שהרי' באי' מוכ' בזמן הזה לקט'
כדליתא בסי' החולין (מ"ז) ומשום חומר' בעלמא' היו נוהגים בה כבול' וההם
מוכ' דבחיל לא הכו' לקט' שכתה' ופיה' ומעשר' עני' וכן בבסי' דמאי' שמו'
מכוי' ולהלן פטור מן הדמאי' והי' מן הודאי' כמו שמוכ' בהר"ב' מקומות
שלא נזרו אלא על הפיר' הכאי' מהמקומו' הקדושי' לאי' ויש כיוצא' בהם באי'
וכן כמכ' רבי' שמשון ז"ל בפירות המשי' במסכת' דמאי' וכן פטורה חיל' כשאר'
מוכ' דרקע ומכ' ז' גלמיו' שאל' דין חיל שוה לדין אי' ועוד דנזרו עומאח'
על ארץ העמים ומשום הכי מעלין מחיל' לאי' וכל' שלם ארלות' שוין לזה אש' ש'
שטבר הירדן אינה שוה לה לענין שכניה' ולענין חוכה קבורה' ולענין וטוס'
להכנות מאש' ולא גליל' לארץ יהודי' לענין עיבור' שנה' ולהכאת' העומר'. ואש'
תאמר אש' הענין הזה כמלות דירה תלוי' דוקא' בענין רבוי' מלות' איך למאן'
דמאי' כבוס' שמים כבוס' וסוריא' חייבת במעשר' אחאי' אמרי' דסוריא'

The Concept of Singularity

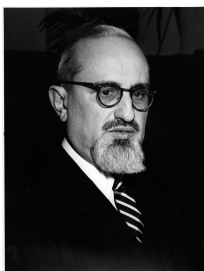
The word "singular" means "being only one," "exceptional," "extraordinary" and "separate." The word *segulah* in Hebrew similarly connotes singularity. In Exodus (19:5), the Torah enunciates the doctrine of the election of Israel as a cardinal tenet of our faith.⁹ "And you shall be to Me *segulah* from all other other peoples." The word *segulah* is interpreted by Rashi as referring to "a cherished treasure, comparable to costly vessels and precious stones for which a king has a special regard."

Segulah may also describe relationships between people. For example, Jacob loved Rachel but he did not hate Leah, despite the verse, "And the Eternal saw that Leah was unloved" (*senu'ah*) (Gen. 29:31). His bond to her merely suffered by comparison with Rachel, as in the verse, "And he [Jacob] loved Rachel more than Leah" (*ibid.* v. 30). He had no reason to feel any animosity toward her. But his relationship with Rachel was singular. Similarly, Jacob loved Joseph and Benjamin, Rachel's children, differently than he loved his other sons. Judah described this succinctly:

7. Reflections of the Rav v. 1

R' Yosef Dov Soloveitchik

Edited by R' Abraham Besdin

“his [Jacob’s] soul is bound up with the lad’s soul” (*ibid.* 44:30). There was a *segulah* dimension in these special loves. It involved an intertwining of souls, a union beyond verbal description. It was more than emotional love; it was a oneness achieved, which is the highest rung of identification. A *segulah* love is an ontological merger.

Similarly, the people of Israel are a *segulah* people, singularly valued by God; this involves no denigration of other nations. It is a specialness—a nation, one of its kind; which God has designated to preserve and disseminate His Divine teachings. This is singularity.

The Singular Land of Israel

A *segulah* people inhabits a *segulah* land. It is “a land which the Eternal your God looks after; on which the Lord your God always keeps His eye, from year’s beginning to year’s end” (Deut. 11:12).¹⁰ Rashi adds that, although God cares for other lands too, His relationship with Eretz Yisrael is special. The Midrash elaborates: “R. Shimon ben Yohai expounded the verse in Hab. (3:6): ‘He rose and measured the land,’ as meaning: God measured (assessed) all lands but found none suitable for Israel except Eretz Yisrael” (Lev. R. 13).¹¹

Jewish destiny is linked with this land; we have no other. Only in this land, our Sages say, does the *Shekhinah* dwell and only therein does prophecy flourish.¹² This *segulah* attribute of the land is no more rationally explicable than the *segulah* of the people. These are qualities certified by our faith, and history has corroborated the singularity of both people and land.

Becoming Acquainted with the Bride

The union of the people of Israel with the land of Israel is comparable to a marriage. The crossing of the Jordan River

involved more than geographic movement; it represented a marriage between the people and the land, a union of rocky hills and sandy trails with a people whose future destiny is to this day bound up with the state and welfare of the land. Destinies were united, a joint sharing of honors and shame, victory and defeat; for all that transpires there affects the mood and status of Jews everywhere. In a human marriage, divorce or death can sever the relationship. The bond between the land and people, however, is for all time, as Maimonides ruled: its sanctification is for all time (Hil. Bet Habelirah 6:16).¹³

There is a *halakhah* that a man may not marry or even betroth a woman before he knows her, no matter how highly she was recommended to him.¹⁴ This we see illustrated in the story of Isaac and Rebecca.

Eliezer, the trusted servant of Abraham, informed Isaac of the wondrous character of Rebecca, her manners, piety, and wealth.¹⁵ Nevertheless, the Torah tells us that, before Isaac married her, he allowed some time to elapse for them to become better acquainted with each other. The Bible says: “Isaac then brought her into the tent of his mother Sarah, and he took Rebecca as his wife. Isaac loved her, and thus found comfort after his mother’s death” (Gen. 24:67).¹⁶ Rashi adds: “He brought her into the tent and she closely resembled his mother Sarah; she became Sarah his mother [since the construct “of” in “tent of his mother” does not appear in the Biblical text]. While Sarah was living, a light burned in the tent from one Sabbath eve to the next, there was always a blessing in the [hallah] dough, and a cloud was always hovering over the tent [as a Divine protection], but after her death all these had ceased. When Rebecca came, they reappeared.”

Isaac believed Eliezer’s testimony but he had to learn to value Rebecca himself. Why? Marriage is not a utilitarian transaction, a partnership agreement, a casual relationship. It is an existential commitment, a uniting of two lonely, incomplete

souls to share a common destiny with its joys and sorrows. It is not an association but an integration. Such a commitment cannot be based on transmitted data; what is involved concerns one’s body and soul, the inner personality finding itself attuned to another. It is a metaphysical fusion. Such a commitment, if it is to be wholehearted, without reservations, and for all time, can only be derived from first-hand knowledge. That explains the prohibition of marrying someone without prior acquaintance and affection.

This, we suggest, was the reason Moses was told to send scouts into the land—not to gather intelligence, but to have the distinguished heads of each tribe explore the land and bring back reports of its singular character. The instructions Moses gave them defined their mission, viz. to make the acquaintance of the land. By entering the land, the people were being wedded to it and, despite Divine assurances of its quality, they had to experience it through their princes before the commitment could be deeply rooted and irrevocably assumed. A commitment granted through proxy information is inevitably limited and qualified.

הערות לפק 11

- 1 שוהה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (רש"י, במדבר י' לג).
- 2 נסעים אנתנו אל המקום אשר אמר ה', אותו אתנו לכם. לכה אתנו והטבנו לך, כי ה' דבר טוב על ישראל (במדבר י' כט).
- 3 וידבר ה' אל משה לאמר: שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל (שם יג, א, ב).
- 4 ויאמר אלהים: מרגלים אתם, לראות את ערות הארץ באתם (בראשית מב, ט).
- 5 ומה הארץ אשר הוא יושב בה... הבמחנהם אם במכצרים (במדבר יג, יט).
- 6 וראיתם את הארץ מה היא, ואת העם הישב עליה, החזק הוא, הרפה, המעט הוא אם רב (שם יג, יח). רש"י — יש ארץ מגדלת גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים, ויש מגדלת אוכלוסין, ויש ממעט אוכלוסין.
- 7 ומה הארץ אשר הוא יושב בה? הטובה היא אם רעה... ומה הארץ, השפלה היא, אם רמה, היש בה עץ אם אין, ותחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים (שם יג, יט, כ).
- 8 "שלח לך אנשים". רש"י — למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (שם יג, ב).
- 9 "והייתם לי סגלה מכל העמים" (שמות יט, ט). רש"י — אוצר חביב... כלי יקר ואבנים טובות שמלכים גוונים אותם, כך אתם לי סגלה משאר אומות.
- 10 ארץ אשר ה' אלהינו דרש אותה תמיד עיני ה' אלהינו בה מרשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא, יב). רש"י — והלא כל הארצות דורש... אלא כביכול אינו דורש, אלא אותה ועל ידי אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה.
- 11 ר' שמעון בן יוחאי פתח: "עמד וימודד ארץ" (תבוקא ג, א)... מיד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל (ויקרא רבא ג).
- 12 "ויקום יונה תרשישה מלפני ה'" (יונה א, ג). וכי מלפני ה' הוא בורח? והלא כבר נאמר, "אנח אלך מרוחץ חונן מפניך אברהם" (תהלים קלט, ז)... אלא אמר יונה, אלך לתוצה לארץ, שאין תשכינה בגלית שם (ילק"ש, יונה א).
- 13 ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקדש היום (רמב"ם, בית הבחירה ג, טו).
- 14 אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה (קידושין מא, א).
- 15 ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה (בראשית כד, טו). רש"י — גלה לו נסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ, ושנודמנה לו רבקה בתפלתו.
- 16 ויבאת יצחק והאלהה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה, ויאחבה, וינתחם יצחק אחי אמו (בראשית כד, טו). רש"י — ונעשת דוגמת שרה אמו, כלומר, והרי היא שרה אמו, שכל זמן ששרה קימה, היה גר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעסה וענו קשר על האהל ומשמחה, פסקו, וכשבת רבקה, חזרו.

8. The Lord is Righteous in All His Ways

Rabbi Soloveitchik

Edited by R' JJ Schacter

The *Kinot* end with a group of *piyutim* or *kinot*, some ten in all, beginning with the word “*Tziyyon*.” They are all concerned with one topic, the fact that Eretz Yisrael was selected as the Chosen Land. The first of them, of course, is by Rabbi Yehudah Halevi, followed by others who imitated his special literary form, some with more success and some with less. It was fashionable to imitate Rabbi Yehudah Halevi’s “*Tziyyon*.” The Maharam of Rothenburg wrote one later on. His “*Sha’ali serufah va-esh*” is also a “*Tziyyon*,” although his specific subject was the burning of the Talmud and the destruction of the Torah, whereas Rabbi Yehudah Halevi spoke about the destruction of the land.

The meaning of the word *tziyyon* is somewhat uncertain; we do not know exactly to what it refers. It may refer to the Land of Israel, it may refer to Jerusalem, it may refer to the *Beit ha-Mikdash* itself, to the Holy of Holies. And these interpretations do not exclude one another. What does *tziyyon* actually mean? It is a sign on the road, as in “Set up signposts (*tziyyunim*)” (Jer. 31:20). If you want to guide strangers to a city, you erect signs on the road.

Tziyyon also means something else. Do not forget that David conquered *Tziyyon*, the land of the Yevusi, after the whole of Eretz Yisrael was conquered; he postponed his conquering of the Yevusi for a long time. Yevusi was a difficult city to conquer.

So what does *tziyyon* mean? A very powerful rock, a very tall mountain, very difficult to vanquish. *Tziyyon* means un conquerable. Zion was called *Tziyyon* even before David because no one could conquer it; it was a very well fortified place. When Isaiah spoke about Zion and Jerusalem, or when the author of *Tehillim* spoke about Zion and Jerusalem, or when so many prophets spoke about Zion and Jerusalem, what did they mean? That Zion was remarkable in one respect, namely, that it was

strategically well fortified and therefore very difficult to conquer. The word *tziyyon* was adopted by the prophets for a single purpose, to tell their enemies all over the world that Zion is strange, unique, and difficult to overcome.

In addition, in the prophetic books, Zion also began to refer to some spiritual, transcendental beauty or to something unusual. Isaiah and other prophets speak about Zion not only in terms of a very strong city, but in terms of uniqueness, of being unusual, of not being average.

Rabbi Yehudah Halevi led a very comfortable life; he was a minister of finance, an excellent executive for the caliphate in Spain, which then was Arab. He was *karov le-malkhut*, close to the ruling authority, honored and respected by everyone. But he had an urge to go to Eretz Yisrael. In this “*Tziyyon*” that he composed while still in Spain he wrote, “Who will fashion wings for me (*mi ya’aseh li khenafayyim*)?” How am I going to get there? Who will give me wings that will enable me to soar very far and cover the distance by flight? And, in fact, he left for Eretz Yisrael. Traveling to Eretz Yisrael then was not like going there now. It was quite a dangerous undertaking; it was an adventure. *Tosafot* (*Ketubot* 110b, s.v. *hu omer*) writes about how difficult it was to go to Eretz Yisrael because of the dangers of the journey. But Rabbi Yehudah Halevi left everything and went. While we know that he left for Eretz Yisrael, we know nothing about him from the date of his departure from Egypt. But a story is told—I do not know if it is true—that when he arrived in Eretz Yisrael, he fell on the soil and prostrated himself. And, at that very moment, an Arab, a Bedouin, on a horse rode over him and killed him. Now they say there is documentary evidence that he died in Egypt on his way to Eretz Yisrael. I do not know about it.

Rabbi Yehudah Halevi’s complaint in “*Tziyyon*” pertains to distance. He is driven by the desire to visit the Holy Land because *Ha-Kadosh Barukh Hu* revealed Himself there to His

prophets, but he wonders how he can overcome the problem of distance. Today we do not have this problem. Distance is perhaps the only problem that modern society has solved. It is amazing how the distance problem can now be solved in just a few hours. But for Rabbi Yehudah Halevi, distance was a very difficult problem. The problem, in all the romantic literature of antiquity, was how to overcome distance. Rabbi Yehudah Halevi was driven by this desire, but he wondered how he would be able to fulfill it. He was, apparently, quite pessimistic and skeptical about whether he would ever reach Eretz Yisrael because it was so far away.

Rabbi Yehudah Halevi adored everything about Eretz Yisrael; he was madly in love with Eretz Yisrael. I have never known of anyone so in love with Eretz Yisrael as Rabbi Yehudah Halevi. There were many others who went to Eretz Yisrael, but they did not confess their love for the land in such terms as he did. The Ramban also loved Eretz Yisrael. He was more sophisticated and explained his love in halakhic terms, and this approach is more familiar to us, because we know the language of Halakhah. Rabbi Yehudah Halevi expresses his love for Eretz Yisrael somewhat differently than the Ramban.

Yehudah Halevi was born and raised in the so-called Arab caliphate in Spain. For many years, Spain consisted of little kingdoms. He was born in one of those kingdoms and probably studied under the supervision and guidance of the rabbinic scholars in North Africa, where there was great scholarship. Rav Alfasi, for example, was there. Rabbi Yehudah Halevi wrote poetry beautifully. *Er iz geven a yid vos hot lib gehat Yahadus*. He was a Jew who loved Judaism.

Legend has it that Rabbi Abraham ibn Ezra was the son-in-law of Rabbi Yehudah Halevi. When I was a little boy, I was told that Rabbi Yehudah Halevi was writing a poem, a *piyut*, and did not have time to finish it, so he left it on his table. In the meantime, he left the house, and Rabbi Abraham ibn Ezra came in,

looked at it, took a pencil out of his pocket, and added something to it. When Rabbi Yehudah Halevi came back and saw the addition, he became determined to find out who had written it. He finally concluded that Abraham ibn Ezra was only person in the world who could have done it. So Abraham ibn Ezra married Yehudah Halevi's daughter. In one place in his commentary on *Humash* (Ex. 20:1), Rabbi Abraham ibn Ezra says, "Yehudah Halevi, may he rest in peace, asked me : . . ." so he obviously knew him very well.

Why were the *piyutim* beginning with "Tziyyon" introduced here, at the end of the *Kinot*? Because on the day of Tish'ah be-Av we have two duties, two obligations. We remember *Tziyyon be-hurbanah*, Zion in its destruction, and we remember *Tziyyon be-vinyanah*, while it was still fully intact. Until now, the *Kinot* have portrayed the terrible scenes of destruction during the *hurban Beit ha-Mikdash*. Rabbi El'azar ha-Kalir's *kinot*, with which we began, describe the persecution, the horrors, the cruelty of the *hurban*. They describe how the beautiful cities of yesterday were devastated and destroyed. We mourn for the *hurban Beit ha-Mikdash* and *hurban ha-ir*, for the *hillul Hashem* and for the desecration of the Divine Name. We remember what happened to Jerusalem on the day of the *hurban*—the bloodshed and destruction, the ridicule and homelessness, the exile and persecution. The Book of *Eikhah* is devoted to that purpose, to the suffering of Jerusalem on the day it was destroyed. This duty we have already fulfilled.

And now we are going to fulfill a second duty, to describe and portray the beauty of the Land of Israel, Zion, and Jerusalem before the *hurban*, what it was like when it was at peace. The *piyutim* of "Tziyyon" do not speak about suffering or murder. They do not proclaim the martyrdom of the Ten Martyrs. There is nothing there about the *hurban*. On the contrary, it is *sheva-ho shel Yerushalayim*, a description of how beautiful Zion and Jerusalem were before the *hurban*. The verse in *Eikhah* (1:7)

If Jerusalem had been merely a village, we would not have mourned over its destruction for so long. A village is not impressive. But Jerusalem was beautiful. The Gemara (*Bava Kamma* 82b) says, "Ten things were said about Jerusalem." It describes how beautiful Jerusalem was, how different Jerusalem was. Jerusalem is described as "perfect in beauty" (Lam. 2:15). And so, if Jerusalem was the most beautiful of all cities, if it was the incarnation of sanctity, then it is appropriate to mourn and create an atmosphere of *avelut* for *hurban Yerushalayim*.

This concept has its foundations in halachic practice. When Rabbi Yohanan ben Zakkai said, after the *Beit ha-Mikdash* was destroyed, that the *lulav* should now be "taken" for the full seven days of the Sukkot holiday "*zekher le-Mikdash*," in remembrance of the *Beit ha-Mikdash* (*Sukkah* 41a), the emotion he wanted to arouse or cultivate was *simhah*, joy, to remember the beauty of the *Beit ha-Mikdash*. He wanted it to be *zekher le-Mikdash*, not *zekher le-hurban*. Certain types of commemoration of the *Beit ha-Mikdash* arouse not *avelut*, but *simhah*. And that is the purpose of this set of *kinot*, to arouse the joy so as thereafter to be in a better position to experience the sadness.

But why was Rabbi Yehudah Halevi so committed to Zion? After all, it has the same stones, the same sand, the same water, as any other place. What is so different about it? What is so unique about it?

Rabbi Yehudah Halevi presents here the idea that he developed and elaborated upon more fully in his *Kuzari*. For him, prophecy is a natural phenomenon or condition in Eretz Yisrael. Prophecies descend in Eretz Yisrael the way rain and dew descend. In Eretz Yisrael, when you breathe, you breathe not only oxygen and air, but also something spiritually important, something with spiritual potency and vigor. The air in Eretz Yisrael, the plain physical air, the atmosphere, is different. The condition or quality of the atmosphere—or of the air—in Eretz

says, "Jerusalem remembered in the days of her affliction and her miseries all her treasures that she had in the days of old." In times of *hurban*, Jerusalem should remember the beauty and glory of her olden days, before she was destroyed. In the *piyutim* beginning with "*Tziyyon*," Rabbi Yehudah Halevi and the *paytanim* who followed him changed the motif from destruction to the beauty *before* the destruction. It changes from *pachad ha-avar*, fear of the past, to *yofi shel ha-avar*, beauty of the past. Their *piyutim* tell us in glorious colors how beautiful Jerusalem was, the magnificence of Jerusalem, the wisdom of her people, the inner qualities of Zion and the *Beit ha-Mikdash*, and the special holiness that prevailed there *before* the *hurban*, *before* it was destroyed. I would say that these are no longer to be considered *kinot* but are to be seen as odes to Zion, as hymns to Zion.

This is necessary because, in order to appreciate the extent of the catastrophe and the disaster, we have to emphasize and have some knowledge of the great beauty of Jerusalem, of the *Beit ha-Mikdash*, *before* the disaster occurred. By remembering what Jerusalem was like in normal times, *before* the *hurban*, one is in a better position to appreciate the magnitude of the *hurban*, the magnitude of what was lost, and to cry for it. If one has no standard of comparison, if one does not describe Jerusalem *before* the *hurban* as "the joy of the whole earth" (Ps. 48:3), then the question of "How lonely sits the city that was full of people" (Lam. 1:1) poses no problem. Perhaps it has *always* been isolated, lonely, bleak, and dreary?

Yes, people know that it was very bad, but they cannot appreciate *how* bad, the full magnitude of the *hurban* and the extent of the destruction, disaster, and catastrophe, because they never saw the cities while they were standing. So, these poets say, let us tell them how beautiful, how wonderful, and how precious the cities were, particularly Jerusalem, so they will understand much better why they should mourn for and share in the great terrible loss that was suffered when they and the *Beit ha-Mikdash* were destroyed.

hear the rain falling, so it is natural in Eretz Yisrael to get up in the morning and find the *Shekhinah*. Just as one who walks out in the rain must get wet, and one who walks out in the sun shine must feel warm, so too one who lives in Eretz Yisrael must feel and absorb the *ruah ha-kodesh*, must simply be saturated with *kevod Elokim*. Certain places where the prophets thousands of years ago had conversations with *Ha-Kadosh Barukh Hu* are still endowed with the potential of *hashra'at ha-Shekhinah* for everyone.

Those who want to can receive it, even today. Anyone who is in Eretz Yisrael and kisses the stones the prophets walked on merits to share in the Divine Presence regardless of whether he is a great rabbinic scholar or not. The gates of Heaven are open to Zion. Anything that emerges or comes down from the gates of Heaven comes down to Zion. There are special windows in Heaven that are open only to Zion. "The eyes of the Lord, your God, are always upon it, from the beginning of the year to the end of the year" (Deut. 11:12). Elijah the prophet walked on the pathways of Eretz Yisrael, and anyone who is in the same place physically or geographically as he was, or Elisha, or Joshua, is worthy of the Divine Presence resting upon him. For Rabbi Yehudah Halevi, the fact that *Ha-Kadosh Barukh Hu* spoke with Elisha or Elijah in a certain spot means that the spot absorbed holiness, or achieved a certain metaphysical quality. No other land in the world can imitate this quality. All one need do is open oneself up to the divine flow, which is like dew or a stream coming down upon the land from Heaven.

Rabbi Yehudah Halevi describes the following picture: Wherever you are, if you look out the window on a bright day, you will see a beautiful sun. But you do not become excited about it because it is a natural phenomenon. But in Eretz Yisrael, whenever you open the astronomical gates, the moon or the sun, you are opening up the metaphysical, perfected gates of Heaven. One who opens up the astronomical gates, who opens

Yisrael is saturated with prophecy, with *ruah ha-kodesh*, with divine inspiration. For Rabbi Yehudah Halevi, the uniqueness of Zion is not only in its transcendental or metaphysical significance, but in its natural, climatic, and geographic significance. The rain is different, the dew is different, the soil is different, the stones are different, physically different. The light in Eretz Yisrael is different; it is brighter. In Eretz Yisrael there is not only the light that flows from the sun, from natural sources, but a divine light intermingled with the natural light. The air is clearer and thinner; it is charged with *ruah ha-kodesh*. Nature is by far more magnificent, more beautiful, in Zion than outside of Zion. When the Torah says, "A land that flows with milk and honey" (Deut. 26:9), it means that there is something unique in the nature of the land, in the soil, the dew, the climate, the wind, the air.

It is not important whether Eretz Yisrael is a physically beautiful or attractive country, economically sound. What is important is that you need not go far in order to see *Ha-Kadosh Barukh Hu* there. Just open the window and take a look. He refers to Eretz Yisrael as "*Makom asher ruah Elokim shefukhah al behirayikh*." "*Shefukhah*" means that it pours out, as rain pours into a dell, even if you do not want to receive it or even if there is no one to receive it. Prophecy is like a downpour of rain. This is Rabbi Yehudah Halevi's philosophy.

Here he emphasizes the principle that the designated dwelling place of the *Shekhinah* is Eretz Yisrael (*Kuzari* 2:14), that there is no prophecy outside of Israel (see *Tanhuma Bo* 5). It is always "*she'arayikh, Your gates*." No other country has such a gate.

Hashra'at ha-Shekhinah, the reality of the Divine Presence, is a continuous process in Eretz Yisrael; it is part of the climate. Just as there are different kinds of climates, cold climates and warm climates, similarly there are climates completely devoid of the Divine Presence and climates very conducive to it. Just as it is natural to get up in the morning and see the sun shining or

his eyes and sees the sun, simultaneously opens the gates of the *Shekhinah*. In the morning, when one gets up and blesses God Who “forms light and creates darkness, makes peace and creates all,” there are two sets of gates—the astronomical, or natural, gates and the metaphysical, or prophetic, gates—through which *Ha-Kadosh Barukh Hu* speaks to the Jew if he is willing to have a conversation with Him.

Rabbi Yehudah Halevi’s appraisal of Eretz Yisrael emphasizes the natural meeting between man and God rather than a supernatural vision. There is no need to perform miracles in order to meet with the *Ribbono shel Olam* and have contact with Him. A simple dialogue with the *Ribbono shel Olam* is enough. For Rabbi Yehudah Halevi, it is very easy to achieve continued contact between the Jew and God in Eretz Yisrael. This is, of course, assuming that one wants to open the window and look out. Obviously, if one does not want to look, it is nothing.

In the view of Rabbi Yehudah Halevi, there are no prophets nowadays only because there are no appropriate recipients of the Divine Presence. We are thirsty, we want the rain, but we do not have the vessel with which to collect the water. As a result, we remain thirsty. But a person who comes with the appropriate vessels will immediately fill them with *ruah ha-kodesh*.

Rabbi Yehudah Halevi introduces another idea here that is mentioned in Nehemiah: that the sanctity of the Land of Israel is also due to the fact that the graves of our ancestors are there. The Land of Israel and Jerusalem were desolate and in shambles, and Nehemiah came before the king and asked permission to go there. He said, “How can I not look bad if the town where the graves of all my ancestors are is desolate?” (Neh. 2:3). “The graves of my ancestors” played a role for Nehemiah. They added to the sanctity of Eretz Yisrael. Halevi writes that he will be completely confused by Hebron (“*ve-ashtomem be-Hebron*”). But why would this be so? After all, he knew what Hebron con-

tained. It means that he will be confused by the magnetic attraction he feels for Hebron.

There is not a spot in Eretz Yisrael where the Jewish people are not rooted, where we have no memories. When he arrives, says Halevi, he will scout out every place. For the Jew, history is more than history. It is a living experience. And, finally, this has not only happened in the past; it will happen in the future too, as Isaiah says (60:19), “The sun shall be no more your light by day . . . but the Lord shall be to you an everlasting light.”

The Rambam had a different approach. For the Rambam, someone who wants to achieve the stage of *hashra'at ha-Shekhinah* has to do more than just open a window. For the Rambam, it is very difficult to be worthy of achieving that level. Not everyone can say, “I am close to *Ha-Kadosh Barukh Hu*.” One has to rise to great heights in order to merit to deserve *hashra'at ha-Shekhinah*. It is a question of intellectual achievement or intellectual greatness (*Guide* 2:36). The Rambam was very aristocratic.

It is certain that for Rabbi Yehudah Halevi the *kedushah* of the *Beit ha-Mikdash* was not cancelled or terminated by the *hurban*. According to the worldview that Rabbi Yehudah Halevi presents in his “*Tziyyon*,” there is no doubt that in his opinion “*kiddeshah le-sha'atah ve-kiddeshah le-atid la-vo*”—the sanctity of the *Mikdash* remains for all time. As a matter of fact, with regard to the *Beit ha-Mikdash*, most Rishonim agree with this position, although with regard to Eretz Yisrael it is a different story. We have already had occasion to point out that the Rambam (*Hilkhot Beit ha-Behirah* 6:16–17) says that the original sanctity established in the days of Joshua was nullified, rescinded, terminated, and annulled when Nebuchadnezzar conquered the land. The reason is that the sanctity of the land was based upon conquest and was terminated by Nebuchadnezzar’s superior forces. But the sanctity bestowed upon the *Mikdash* by King Solomon is still in effect, says the

Rambam, because the sanctity of the *Beit ha-Mikdash* was completely independent of conquest. It stems from the *Shekhinah*, and “*Shekhinah einah betelah*, the *Shekhinah* is never nullified.” Even when the land was under the control of Nebuchadnezzar, it did not matter. Nebuchadnezzar can drive out any human being, but not the *Shekhinah*.

It would appear from the Rambam that the sanctity of the Land of Israel is not the sanctity of the *Shekhinah*. In his view, *giluy Shekhinah* is the *kedushat ha-Mikdash*, not the *kedushat ha-aretz*; the *Shekhinah* sanctified the *Beit ha-Mikdash*, not the entire land. When Rabbi Yehudah Halevi says in his *piyut* that “*Sham ha-Shekhinah shekhunah lakh*,” he may be referring only to the *Beit ha-Mikdash* or he may mean that Eretz Yisrael *itself* is endowed with *kedushat Shekhinah*. I do not know. If he means that Eretz Yisrael *itself* is endowed with *kedushat Shekhinah*, then there is a slight contradiction or conflict between him and the Rambam.

9. Yirmiyahu 30:17

לָכֵן כָּל-אֹכְלֶיךָ יֹאכְלוּ וְכָל-צָרֶיךָ כָּלֵם בְּשִׁבִי יֵלְכוּ וְהָיוּ שְׂאִסִּיךָ
לְמִשְׁשָׁה וְכָל-בְּזוּיֶיךָ אָתֶן לָבֹז: כִּי אֶעֱלֶה אֶרְכָּבָה לָךְ וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאָךְ
נָאִם יְהוָה כִּי נִדְחָה קְרָאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דָּרַשׁ אֵין לָהּ: כֹּה

these upon you! ¹⁶ Nevertheless, all who devoured you shall themselves be devoured; all who oppressed you will all go into captivity; who trampled you will be trampled; and all who despoiled you, I shall deliver to become spoils.
¹⁷ For I will make a cure for you, and I will heal you from your wounds — the word of HASHEM; for they called you 'Discarded!' [saying,] 'She is Zion — no one cares about her!'

10. Radak R' Dovid Kimchi

המשך במלת בצאתיו וגבאיו כי שרשו בצץ: (יז) ארובה.
רפואה: קראו לך. אומות העולם ואמרו כי ציון היא עיר
שאין לה דורש להשיבה לישראל:

מִנָּה לֵן דְּעִבְדִּינֵן זְכָר לְמִקְדָּשׁ — From where in Scripture is it known to us that we are bidden to make a remembrance of the Temple? — דָּאָמַר קָרָא — R' Yochanan said: — אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן — For the verse states:^[23] — *For I will make a cure for you* — and from your wounds will I heal you — *the word of Hashem*; — וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאָךְ נָאִם יְהוָה — *for they* [i.e. the nations of the world] *called you "Discarded One,"* — [saying,] “*She is Zion, there is none who seeks her.*” — דָּרַשׁ אֵין לָהּ — From the words *there is none who seeks her*, — מִקְלָל דְּבִעָנָא דְרִישָׁה — it is implied that she requires seeking.^[24] And R' Yochanan ben Zakkai determined that a way to commemorate Zion is by performing the mitzvah of *lulav* in the Temple manner.

11. Sukkah 41a

ב. זכר לחורבן ואבלות דימי הספירה

12. Mi'Peninei Ha'Rav
R' Yosef Dov Soloveitchik
Edited by R' Herschel Schachter

אמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש. ובפשוטו הוא תמוה, וכי כל כך טרחה גדולה היא למנות גם את השבועות, ומה בכך שבזמן הזה חובת הספירה היא אך מדרבנן, מדוע לא נצריך מדרבנן לעשות זכר שלם למצות הספירה כמו שהיתה נוהגת בזמן הבית - במנין הימים עם השבועות גם יחד.

והיה נראה לפרש על פי דברי הרז"ה (סוף פסחים) שכתב, ובספירת העומר יש ששואלים מה טעם אין אנו אומרים בו זמן. וכתב ליישב, שבספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו ולחרבן בית מאויינו. והנראה לומר בכוננו, דלפעמים תקנו רז"ל מצוות בתורת זכר למקדש, ולפעמים - זכר לחרבן. ובגמ' למדו עניינים אלו משני פסוקים נפרדים, דלולב ניטל כל שבעה זכר למקדש, ומבואר בגמ' סוכה (מא.) אהך מתניתין מנלן דעבדינן זכר למקדש, א"ר יוחנן דאמר קרא ... ציון היא דורש אין לה (ירמיה ל'), דורש אין לה - מכלל דבעיא דרישה. וזהו המקור לעשיית תקנות בתורת זכר למקדש. [וכן הוא ענין הכורך, זכר למקדש כהלל]. ואילו בגמ' ב"ב סוף פרק חזקת הבתים (ס:) הובא הפסוק (תהלים קל"ז) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וכי כמקור לכל התקנות של זכר לחרבן, וכדאיתא התם, סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט ... עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט ... עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט, וכן ענין אפר מקלה, וכן מאי

דאיתא בפ"ק דגטין, בשיר דלא ישתו יין וכי, וכן איסור עטרות חתנים [וכבר הדפיס הרב זאב גוטהולד ענין זה בשם רבנו ז"ל במאמרו "לשנה הבאה בירושלים" שנדפס בספר מנחת אהרן (מאסף תורני לזכרו של הרב אהרן שויקה), ירושלים, תשי"מ, בעמ' רנ"א].

ועיין אבן עזרא לאיכה על הפסוק (א', ז') זכרה ירושלים ימי עניה ומרודיה כל מחמדיה, שביאר כונת הפסוק כאילו היה כתוב - "בימי" [כמו כי ששת ימים עשה ד', שכוננו בששת ימים] שבזמן הגלות לאחר החורבן זכרה כמה טובים ויפים היו העניינים בזמן הבית. ובאמת על פי הדברים שאמרנו היה טפי נראה לפרש אחרת, וכפשוטו, שתמיד יש עלינו לזכור גם את ענין החורבן ולהתאבל עליו תמיד, [לזכור ימי עניה ומרודיה], וגם לעשות זכר להמקדש בבנינו ולהיות תמיד במצב של שמחה, [ולזכור גם את כל מחמדיה]. ואף שעל פי פשוטו לכאורה יש בזה משום תרתי-דסתרי, דמצד אחד יש עלינו לזכור תמיד אבלות החרבן, ומצד השני, לזכור תמיד את שמחת בית המקדש, מכל מקום, לא איכפת לן בזה.

ומעתה היה נראה לפרש דה"ט דאמימר, דס"ל כדברי הרז"ה, דתקנת ספירת העומר בזמן הזה היתה בתורת זכר לחרבן, ועל כן יש לדקדק בדוקא שלא לספור גם את השבועות, בכדי להראות שיש חסרון במצוה זו בזמן הזה, ולא שאמימר ר"ל דסגי במנין הימים.

ועל פי דברי הרז"ה אנו מבינים את ענין ניהוג האבלות שנהגו בימי הספירה, שנוהגים עכשיו אבלות על החרבן, וכמו בט"ב. וזה שלא כדברי הזוהר, שענין ניהוג האבלות בימי הספירה היה שייך אפילו בזמן המקדש, דאינו ענין לחרבן הבית, אלא גדרו - שכמו שלפעמים לאדם טמא בעיני שבעה ימים נקיים, לאומה טמאה בעיני שבעה שבועות נקיים, ובטומאה יש מקצת עניני אבלות - כמו במצורע. (ועיין משי"כ בספר נפש הרב עמ' רצ"ה. ועיין בספר שער הכולל פרק מ"ט.) ולפי טעמים אלו ניהוג האבלות הוא למשך כל ימי הספירה, ואינו מצומצם רק ללי"ג ימים, דאינו קשור כלל עם מיתת תלמידי ר' עקיבא.

ועיין תוס' מגילה (כ:) ד"ה כל הלילה, שלאחר שבידך על הספירה אומר יהי רצון שיבנה וכו', מה שאינו כן... בלולב, (כלומר, אף דשתי תקנות אלו הן זכר למקדש), והיינו טעמא, לפי שאין אלא הזכרה עתה לבנין בית המקדש, אבל ... לולב יש עשייה. ואולי יש לפרש בכוננתם, דטעם התקנה של לולב ניטל כל שבעה, ומה שהניעו לר' יוחנן בן זכאי לחדשה, היה הצורך לעשות זכר למקדש, אבל עצם גוף התקנה היה - להנהיג מצות נטילת לולב כל שבעה ואפילו מחוץ למקדש. משא"כ

בספירת העומר בזמן הזה, דהיה נראה לומר שלא רק שזה היה מה שהניעם לחז"ל להתקין תקנה זו, אלא שזה אף עצמה וגופה של התקנה לעשות זכר למקדש. - ואולי לזה נתכוונו התוס' במשי"כ שלאחר ספירת העומר בזמן הזה אומרים יהי רצון שיבנה וכו', שכל ענינה וקיומה של הספירה היא לעשות זכר למקדש, בניגוד ללולב, שקיומו הוא קיום של מצות נטילת לולב.

א"י יש לפרש, דדוקא בספירת העומר, שהיא זכר לחרבן הבית, וכדמשמע מדברי הרז"ה שהזכרנו, הנהיגו לומר תחינת הרחמן הנ"ל, דהרגשת החרבן והאבלות עליו מחייבת בתפילה מצדנו על בנין הבית. אך בנטילת לולב כל שבעה, שאיננה זכר לחרבן, אלא אדרבה - זכר למקדש בבנינו, בזה לא הנהיגו לומר תפילת הרחמן.

13. Eim Ha'Banim Semeicha
R' Yissachar Shlomo Teichtal
1885-1945

ג. ואחר שבאותי בעודי שגאולתינו שאנו מצפים לה כל כך תהיה לאט לאט ממדגה למדגה. בכין מה שהביא החת"ס בדרשותיו שנדפסו מקורב (בדרוש אלו חק"פ"ה), שנראה מדברי הרמב"ם (בסנהדרין פרק א' 77) שיתקבצו ישראל חתילה יחדיו לארץ ישראל קודם ביאת המשיח, ואף בלי בנין בית המקדש, עיי"ש. וכן מצאתי בספר "שכילי אמונה" לנכד רבינו הרא"ש⁷⁸ (נתיב עשירי, פרק א'), שכתב בשם המדרש⁷⁹, שקודם הגאולה יתנבא רביה מישראל לדור בארץ ישראל ולהתיישב שם מארבע פינות העולם, וכאשר יתיישבו שם הרבה וירבו להתפלל ביה הקודש ישמע הבורא יתברך ויקרב קץ הגאולה, ועיי"ש. והגאון הצדיק רבינו ר' הלל מקאלמייא⁸⁰ בתשובות "בית הלל" (סי' ל"א) הביא, ועיי"ש התלהב לכו שם מאד במכתב אל הגאון ר' זלמן שפיצר מוינה, שידבר עם הברון רטשילד שיכניס עצמו בזה ויתמוך זאת בכספו ובהובו, כי לדבר כזה צריך לעשירי עם בני ישראל (כאשר הובא מעשה כזה במדרש רבה פירוש תולדות⁸¹, שבימי ר"י בן חנניא נתן המלך רשות לעלות לארץ ישראל ולבנות בית המקדש, הורשיב ר"י בן חנניא שני עשירים גדולים מישראל שיתנו הצאות על זה, עיי"ש). והנה"צ כתב שם, כי מי הוא מישראל עם זה אשר לא יתאוה להיות לו חלק במצוה זו.

ורב גדול אחר עוררני מרש"י (תהלים תחילת פרק ע') שכתב על הפסוקים "כי אלקים ירשיע ציון ויבנה עיר יהודה, וישבו שם וירשוה, ודור עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה. למנצח לדור להזכיר"⁸², וד"ל רש"י: "לדור להזכיר" – לשון תפילה הוא וכו'. ובמדרש תהלים⁸³ ראיתי משל למלך שכעס על צאנו וסתר את הדיר והוציא את הצאן ואת הרועה, אחר זמן החזיר את הצאן ובוה את הדיר ולא הזכיר את הרועה. אמר הרועה, הרי הצאן מוחזר והדיר בנוי ואני איני נזכר. כך, למעלה מן הענין נאמר "כי אלקים ירשיע ציון וגו' ואוהבי שמו ישכנו בה" – הרי הדיר בנוי והצאן כנס והרועה לא נזכר, לכן נאמר "לדור להזכיר". עכ"ל. היינו שדור התפלל שגם הוא חוזר לישראל למקומו. הרי מפורש ברש"י כאן, דתחילה יחזור ישראל לארץ ישראל ויבנו אותה, עוד טרם ביאת בן דוד, עד שדור יבקש מהי"ת, אחר שישראל כבר חוזר, שגם הוא רוצה לחזור אליהם. והוא ראיה נפלאה לדברי רבינו הרמב"ם הנ"ל.

ונראה לי הטעם, עפ"י דברי החת"ס בעצמו (בדרוש למגילת רות⁸⁴), שכתב ד"תכלית רעמנו הוא הפיזור והגלות, כי אפילו היה נחרכ בית המקדש והיינו נשארים בארץ ישראל, לא היה רע כל כך, כמו שכתב הרמב"ם (בהלכות תענית⁸⁵), בהריגת גליליה בן אחיקם ונכבד גחלת ישראל ונתפסו בעודה"ר בגליות" עיי"ש. והנה, כבר הבאתי⁸⁶ בשם חז"ל בזה

ובמדרש וירושלמי, דהגאולה תהיה קימעה קימעה ולא כבת אחת, על כן יצטרך להיות קיבוץ ישראל בארץ ישראל קודם הגאולה האמיתית, כדי לצאת חתילה מתחילת הרעה – שהוא הפיזור והגלות – לרע אמצעי שהוא רק חורבן בית המקדש, אבל ישראל המה במקומו, ואח"כ כשנהיה מקובצים בארץ ישראל יש תקוה לאחריהינו, וכמו שכתב החת"ס (שם), דהיינו שאחריהם יהיה שלום ביניהם והוא תקוה ואחרית טובה להם, ועיי"ש השלום שיהיה ביניהם, ישוה בנים לגבולם, ויבנה בית המקדש, ולא תהיה שנהא כביניהם ככזמן חורבן בית שני, עיי"ש, שהארץ כנסת אמירתו.

ונראה לי להוסיף על דברי הקדושים, ולבאר איך יגורו הקיבוץ שיהיה נעשה תחילה בארץ ישראל, אף בלי בנין בית המקדש, למעט פיזור הגליות, אף דאי אפשר בתחילה לקבץ את כל האומה בכללה בארץ ישראל, עד שנזכה שהארץ תתפשט עורה לאסוף עליה את כל בניה, כמו שאמרנו⁸⁷, שארץ ישראל דומה לצבי כידוע, ועל כרחק ישארו עוד ישראל בארצות הגוים עד עת בא דברו לקבץ בתוכה כלל כל ישראל, וכמו שכתב הרמב"ם⁸⁸, על דברי ישעיה שאמר "נאם ה' אלקים מקבץ נדחי ישראל, עוד אקבץ עליי לנקבציו"⁸⁹ – פירוש, שמתחילה יקבץ רבים מנדחי ישראל ולא כולם, ואחר מלחמות גוג אמר "עוד אקבץ עליי לנקבציו", שיתקבצו שנית על הנקבצים שנקבצו כבר. נראה לי, דבזה שיעשה קיבוץ ישראל בתוכו ירושלים וארץ ישראל, יהיה נעשה עיי"ז זה מרכז כללי לישראל בכלל, עד שאפילו אלו שישארו בגולה יהיו עיניהם ולבם שם, ויהיו אגורים וקשורים בכל נימי נשמותיהם למרכז הכללי שנחמד בארץ ישראל, עד שזה יהיה מאחד ומאחד אותם יחד אף בגולה, ולא יהיה פיזור נחשב לפיזור כלל, כי כולנו אגורים ומאוחדים יחד למרכז אשר בארץ ישראל, משא"כ עתה, שה פיזור ישראל⁹⁰, וכשה אובר בין העמים, ואין לאף אחד שתופות עם חבירו ישראל, והמה כאברים המדולדלים בכל מקומות מושבותיהם מבלי איגור ואיחוד עם הפוט, וכל שכן עם הכלל, על כן, הוא פיזור באמת ובתכלית הרע, רחמנא ליצלן, כי כולנו ממש הפקר כדגים הים, כמו שראינו בשנים הקשות האחרונות – שכל פחות וגרוע כפר יד בנו, ועשה עמנו מה שלבו חפץ מהשפלות והרצחיות מבלי גבול ומבלי שום קבלת אחריות על מעשיו שעשה עמנו, כי אין לכן בליעל הזה למי לחל דין וחשבון על מעשיו שעושה עמנו, משא"כ אם נייסד בעוד ה' מרכז כללי בארץ ישראל, ותחרום קרינו ככבוד נגד כל עמי הארץ, ונחשב לאומה יקרה וחשובה בכלל, וזכריתא במדרש (שיר השירים⁹¹) על פסוק "הבו לה' משפחות עמים, הבו לה' כבוד ועזו"⁹² – כשתהיו מביאים אותן לא תביאו דרך כזיון אלא בכבוד ועזו, עיי"ש. אז, אף הפרט שישאר בגולה – לא יהיה הפקר מבלי אחריות, כי כל הרוצה לעשות איהו דבר חמס בנו, ידע שיהיה מי שיבקש ממנו דין וחשבון על מעשיו, ויקבל אחריות על מעולותיו, על כן יהיה כשב ואל תעשה⁹³, ולא יעשה דבר שאינו הגון עמנו, נמצא, דעיי" הקיבוץ שיהיה נעשה בארץ, נצא מתחילת הרע אף בגולה, וזה אמת וברור, וגם יגורו קיבוץ לבבות כל ישראל אף בגולה, ויהיה שלום ביניהם, ונשיג האחרית והתקוה הטובה לבוא על ידה לגאולה שלימה כב"א.

By David, as a remembrance: This is an expression of prayer... *Midrash Tehillim* (ibid.) compares this to a king who became angry with his flock. He, [therefore], destroyed its pen and banished the sheep and the shepherd. After a while, he retrieved the sheep and rebuilt the pen, but did not remember the shepherd. The shepherd said, "The sheep have returned; the pen is rebuilt; but I have been forgotten!" So too here. Above, it states, *For God will save Zion...*, and *those who love His name will dwell in it*. The pen is built, the sheep are gathered in, but the shepherd has been forgotten. Therefore, it says, *By David, as a remembrance*.

That is to say, David prayed that he, too, would return with Israel to his place. It is clear from this Rashi that Israel will return to *Eretz Yisrael* and build the Land before the Son of David arrives. Then, David will ask HaShem to allow him to return to the people of Israel, since they have already returned. This is a wondrous proof for the words of the Rambam cited above.

It seems to me that the reason for this [order of events] is based on a comment of the Chatam Sofer himself.³² He writes that

the height of our evil lot is dispersion and exile. For even though the *Beit HaMikdash* was destroyed, had we remained in *Eretz Yisrael* matters would not have been so bad. Similarly, the Rambam writes, "The murder of Gedalyah ben Achikam caused the flame of Israel to be extinguished and the Jews to be dispersed among the exiles, due to our numerous sins."³³

Now, I already mentioned that our Sages in the *Zohar*, *Midrash*, and *Yerushalmi* assert that the redemption will progress gradually, not all at once. Therefore, the ingathering of the Jews to *Eretz Yisrael* must precede the true redemption. First, they must leave the state of absolute evil, which is dispersion and exile, and proceed to the middle level of evil, which is when the people of Israel are in their Land but the Temple is in ruins. After this, peace will prevail among the Jews and there will be hope for the future, as the Chatam Sofer writes (ibid.). By virtue of this peace, the sons will return to their borders,³⁴ the *Beit HaMikdash* will be rebuilt, and there will be no

After I have explained, with God's help, that the redemption, for which we so fervently yearn, will occur gradually, step by step, we can understand a comment found in the *Derashot* of the Chatam Sofer. He infers from the Rambam²⁷ that Israel will gather together in *Eretz Yisrael* before the advent of *Mashiach*, even though the *Beit HaMikdash* is not yet rebuilt.²⁸

I discovered something similar in *Sh'vilei Emunah*, by the grandson of our mentor, the Rosh. He cites a *Midrash*²⁹ which says that many Jews from the four corners of the earth will volunteer to live and settle in *Eretz Yisrael* before the final redemption. When many people dwell there and pray frequently on the Holy Mountain, the Creator will listen [to their prayers] and hasten the final redemption.³⁰ The righteous *gaon*, R. Hillel of Kalamoya, cites this in his responsa, *Beit Hillel*.³¹ Consequently, he wrote a very enthusiastic letter to the brilliant R. Zalman Spitzer of Vienna urging him to convince Baron Rothschild to become involved in this matter and finance it with his own capital. He reasoned that matters like this require the assistance of the wealthy Jews. R. Hillel writes there, "Who among Israel, HaShem's nation, would not desire to take part in this *mitzvah*?"

A certain great rabbi enlightened me to Rashi's comments on the verses: *For God will save Zion and build the cities of Judah, and they will dwell there and possess it. And the offspring of His servants will inherit it, and those who love His name will dwell in it. For the conductor, by David, as a remembrance* (*Tehillim* 69:36 – 70:1). Rashi writes:

✧ The *Midrash* relates that in the days of R. Yehoshua ben Chananyah, the king gave the Jews permission to ascend to *Eretz Yisrael* and build the *Beit HaMikdash*. R. Yehoshua ben Chananyah delegated two extremely wealthy Jews to finance the endeavor (*BeReishit Rabbah* 64:10).

hatred among the Jews, like there was at the time of the destruction of the Second Temple.

I would like to add to the Chatam Sofer's holy words and explain how the ingathering to *Eretz Yisrael* will diminish the dispersion of the exiles even though it will occur before the rebuilding of the *Beit HaMikdash*. At the very beginning, it will be impossible for the entire nation to assemble in *Eretz Yisrael*, for the Land will have to first expand her "skin" to make room for all of her sons.³⁵ Therefore, some Jews will remain in the Diaspora until HaShem fulfills His promise to gather all of Israel into the Land. This coincides with the Ramban's comments on the verse *The Lord, God, Who gathers the dispersed of Israel says, "I will gather others to him, besides those already gathered to him"* (*Yeshayah* 56:8). He explains that God will gather many, but not all, of the dispersed Jews at the outset [of redemption]. Then, after the wars of Gog and Magog, there will be a second ingathering, as it says, *I will gather others to him, besides those already gathered to him.*³⁶

Now, [even though all of Israel will not return right away], it seems to me that the Land will become a universal center for the entire Jewish nation, by the very fact that there will be an assembly of Jews in Jerusalem and *Eretz Yisrael*. Even those who remain in the Diaspora will keep their eyes and hearts on the Land. They will be bound and connected with all their souls to the universal center which will be established in *Eretz Yisrael*. It will unite them even in the Diaspora, and they will not be considered dispersed at all...

Today, on the other hand, the people of Israel are like lost and scattered sheep³⁷ among the nations. No Jew associates with his fellow Jew. Wherever they live, they are like dangling limbs without any connection to the individual, and certainly not to the community as a whole. This is true and utter dispersion (may the Merciful One save us). We have all been abandoned like fish of the sea. In these recent, difficult years, despots subjugate us and do with us as they please. They degrade and murder us without limit and without any liability for their actions. These scoundrels have no one to answer to for their deeds.

However, if we establish a universal center in *Eretz Yisrael* (with God's help), our pride and glory will rise among the nations and we will be considered a dignified and important nation.* Then, even the individual who remains in exile will not be forsaken, because anyone who wants to cause him harm will know that there is someone who will demand a reckoning of his actions. He will know that he is liable for his deeds and will, therefore, refrain from doing anything improper.

Thus, the ingathering to the Land will free us from the state of absolute evil even in the Diaspora. It will also cause all of Israel, even the Diaspora Jews, to unite and live in peace. Then, we will reach the bright and hopeful future leading to the complete redemption, speedily in our days. Amen.